

*el gust per
la lectura*

Curs 2014-2015
3r i 4t d'ESO

Anna Maria Villalonga
Elles també maten

**ELLES
TAMBÉ MATEN**

**Anna Maria
Villalonga
(editora)**

Guia de lectura
Orientacions didàctiques

El Gust per la Lectura
Curs 2014-2015 - 3r i 4t d'ESO
Novel·la negra i de misteri

Elles també maten

Anna Maria Villalonga
(editora)

Material elaborat per:
Sebastià Bennasar

Departament d'Ensenyament
Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme
Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics

Octubre de 2014

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	4
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT	6
Desenvolupament de les competències bàsiques	6
Objectius principals	8
Continguts	9
Criteris d'avaluació	11
INTRODUCCIÓ	12
El gènere negre, des dels orígens fins al seu conreu a casa nostra	12
Les antologies de relats negres i la singularitat d' <i>Elles també maten</i>	15
Aspectes literaris	17
ACTIVITATS DEL DOSSIER DE L'ALUMNE	19
Abans de llegir	19
Tot llegint	28
Activitats per aprofundir durant la lectura dels diferents relats	28
Un conte per tractar en profunditat: <i>Un mort a la cuina</i>	36
Després de llegir	38
Activitats globals relacionades amb àrees no lingüístiques	38
Activitats per compartir la lectura	41
BIBLIOGRAFIA	43
ANNEX 1	44
ANNEX 2	46

PRESENTACIÓ

Aquesta guia versarà sobre el llibre *Elles també maten*, una antologia de relats de tretze dones, coordinada per la professora de la UB i especialista en gènere negre Anna Maria Villalonga. *Llibres del Delicte*, una editorial especialitzada en la publicació de novel·la negra en llengua catalana, es troba al darrere d'aquest projecte, que ha aplegat escriptores de diferents procedències geogràfiques i edats per mostrar un panorama atractiu i ben interessant de l'actualitat del gènere negre a casa nostra.

El que es pretén és que els alumnes puguin participar tant en la lectura com en la comprensió de les característiques i recursos del gènere negre, que és el nexa d'unió entre tots aquests relats. Les activitats són diverses i combinen els exercicis orals i escrits i els participatius i els individuals. També hi ha una proposta audiovisual concreta.

En aquesta guia, orientada al professorat, trobareu:

- En primer lloc les **orientacions didàctiques**, on es detallen els objectius que es volen aconseguir amb la lectura i els exercicis proposats, els continguts que permet treballar i els criteris d'avaluació.
- Tot seguit hi ha una **introducció sobre el gènere negre**, els seus orígens i el conreu a casa nostra, una presentació del llibre i les autores i una breu indicació dels principals aspectes literaris de l'obra.
- Després hi ha el **cos de la guia** pròpiament dita, amb les activitats de comprensió lectora i els exercicis per fer abans, durant i després de la lectura. En aquesta darrera part hi ha les activitats relacionades amb les àrees no lingüístiques, que se centraran especialment en els aspectes socials, atès que aquesta és una de les claus de la literatura de gènere; i activitats per compartir la lectura. Totes les activitats inclouen el solucionari.
- Finalment trobarem la **bibliografia** i els **annexos**.

El dossier de l'alumne s'estructura de la manera següent:

- **Abans de llegir.** L'apartat té l'objectiu de familiaritzar el lector amb el llibre que té a les mans. Es tracta d'analitzar la informació que ens proporcionen les parts externes: el títol, la portada, la contraportada... També pretén buscar connexions amb possibles coneixements previs del lector sobre les autores, el gènere i la temàtica. I, finalment, esperonar la curiositat i motivar la lectura.
- **Tot llegint.** Conté activitats per facilitar la interpretació del text. Es proposen preguntes centrades en aspectes diferents segons el relat, que es poden fer servir si el grup ha optat per treballar tots els contes, i un apartat dedicat a un sol conte, «Un mort a la cuina», indicat si s'ha preferit treballar un únic conte amb més profunditat.
- **Després de llegir.** Les activitats que hi apareixen estimulen la reflexió compartida sobre la forma i el contingut dels relats escollits. També es fan connexions amb àrees no lingüístiques i es donen pautes per al

debat i la posada en comú de les vivències i impressions individuals provocades per la lectura.

Al llarg del dossier es pretén potenciar la interacció entorn de la lectura. Per això, encara que no sempre s'especifiqui, moltes de les activitats es poden fer oralment.

Esperem que aquesta guia ajudi els alumnes a aprofundir en tots els aspectes del llibre, a elaborar-ne la seva pròpia interpretació i a compartir-la amb els companys.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

Desenvolupament de les competències bàsiques

Amb aquestes activitats de lectura es pretén desenvolupar les competències bàsiques de l'àmbit lingüístic, especialment:

Dimensió comprensió lectora	
Competència 1	Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, per comprendre'ls.
Competència 2	Reconèixer el tipus de text, l'estructura i el seu format, i interpretar-ne els trets lèxics i morfosintàctics per comprendre'ls.
Competència 3	Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.

Dimensió comunicació oral	
Competència 7	Obtenir informació, interpretar i valorar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, incloent-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents.
Competència 8	Produir textos orals de tipologia diversa amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística, emprant-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents.
Competència 9	Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs.

Dimensió literària	
Competència 10	Llegir obres i conèixer els autors/ores i els períodes més significatius de la literatura catalana, castellana i universal.
Competència 11	Expressar, oralment i per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos.
Competència 12	Escriure textos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions.

Dimensió actitudinal	
Actitud 1	Adquirir l'hàbit de la lectura com un mitjà per accedir a la informació i al coneixement, i per al gaudi personal; i valorar l'escriptura com un mitjà per estructurar el pensament i comunicar-se amb els altres.
Actitud 2	Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i d'escolta.

Hem de remarcar que la competència literària, tal com recorda el text legal,

“fa que els nois i les noies puguin comprendre millor el món que els envolta, les altres persones i a si mateixos a través de la lectura d'obres de qualitat i del contacte amb les construccions de la cultura tradicional. L'accés guiat a aquestes obres facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, i fa que els nois i les noies descobreixin el plaer per la lectura, sàpiguen identificar estètiques i recursos, i apreciïn textos literaris de gèneres diversos (poètic, narratiu i teatral), i també d'altres formes estètiques de la cultura que ens envolta (cançons, refranys, dites, etc.). Amb tot això els nois i les noies van interioritzant els senyals de la cultura que els aniran precisant els criteris per ser més rigorosos en les seves valoracions i gustos estètics, amb la qual cosa, a més d'estimular la seva creativitat, es desenvolupa el seu sentit crític”.

[Currículum ESO àmbit de llengües](#). Pàgines 4-5

Amb aquest projecte de lectura també es poden desenvolupar les competències personals referides a l'autonomia i iniciativa personals i les competències específiques, com la competència social i la ciutadana.

Objectius principals

Els objectius principals que persegueixen les activitats d'aquesta guia són múltiples. D'una banda, i pel que fa a l'alumne pres individualment, destacaríem que li fa incrementar les competències lectores, pel fet que la novel·la negra exigeix una lectura atenta i participativa per intentar trobar el culpable. D'altra banda, el gènere negre planteja un seguit de qüestions de caire social molt aptes per generar un debat entre tota la classe, i que mostren com la literatura serveix per connectar a la perfecció amb el món contemporani.

Detallem a continuació els objectius principals:

1. Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat acadèmica, social i cultural, tot valorant la lectura com a font de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement d'un mateix i del món, i consolidar hàbits lectors.
2. Comprendre i crear textos literaris utilitzant els coneixements bàsics sobre les convencions dels gèneres, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics, tot valorant el coneixement del patrimoni literari com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva.
3. Valorar la comunicació com a mitjà per aprofundir en la comprensió del món i per combatre la discriminació i els estereotips.
4. Identificar els elements que configuren una narració (temps, espai, personatges, estructura, temes i argument) i analitzar-los.
5. Comprendre textos literaris utilitzant els coneixements bàsics sobre el text narratiu i el gènere de la novel·la negra i de misteri.
6. Identificar elements de crítica social i reconèixer l'equilibri entre realisme i fantasia, d'acord amb les convencions del gènere.
7. Desenvolupar un pensament crític, obert i flexible en els processos comunicatius originats a partir de la lectura, i ser capaç de debatre, amb arguments i respecte, les idees pròpies i d'altri.
8. Interaccionar amb els altres, comprendre i expressar-se oralment, per escrit o audiovisualment, de manera coherent i adequada als contextos acadèmic, social i cultural i adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.

Continguts

La proposta d'activitats vol incidir sobretot en aquests continguts:

DIMENSIÓ COMUNICATIVA

1. Comprensió i interpretació de les informacions més rellevants de textos orals, escrits i audiovisuals de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació pròxims als interessos de l'alumnat, amb atenció als narratius, descriptius i conversacionals.
2. Conversa per comprendre i escriure textos i per reflexionar sobre els processos de comunicació en tota mena de situacions.
3. Producció de textos orals, escrits i audiovisuals a partir d'intencions i contextos comunicatius diversos.
4. Planificació i producció, oral i escrita, de textos narratius i argumentatius.
5. Participació en debats orals sobre temes relacionats amb el contingut de les obres literàries.
6. Actitud de cooperació i respecte crític envers les diferències d'opinió en les situacions de treball compartit.
7. Participació activa en les interaccions escrites i audiovisuals (sobretot en l'ús dels recursos de les TIC) que són necessàries per a la recerca i comunicació d'informació en les tasques acadèmiques.
8. Participació en la interacció com a eina per prendre consciència dels valors i sentiments propis i aliens i per a la regulació de la conducta.
9. Ús de les diferents estratègies comunicatives que ajuden a l'inici, manteniment i finalització de les interaccions.
10. Pràctica de procediments bàsics d'assertivitat i de manteniment de les pròpies conviccions en la interacció amb altres parlants.
11. Interès per desenvolupar un pensament crític, obert i flexible en els processos comunicatius i en el context de l'aula.
12. Cerca d'informació i hàbits de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels missatges, utilitzant estratègies prèvies a la cerca i recorrent a fonts diverses.
13. Ús d'estratègies de recollida d'informació oral, aprendre a escoltar, saber seleccionar i valorar les diferents informacions.
14. Contrastació dels continguts dels textos analitzats amb els coneixements propis, abans i després de la lectura.
15. Composició de textos orals i escrits (en suport paper o digital) propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions senzilles i conclusions sobre les tasques i els aprenentatges fets amb atenció especial als narratius, descriptius i expositius.
16. Organització i valoració del treball individual per progressar en l'aprenentatge de manera autònoma i per a la millora personal i del treball en equip per a la construcció col·lectiva del coneixement.

DIMENSIÓ ESTÈTICA I LITERÀRIA

1. Lectura autònoma o guiada d'obres de literatura juvenil i de literatura tradicional i popular adequades a l'edat seguint un itinerari literari que parteixi dels coneixements previs del lector/a.
2. Ús d'estratègies i tècniques que ajudin a analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura.
3. Desenvolupament progressiu de l'autonomia lectora i de la consideració de la lectura com a font de coneixement del món i d'un mateix.
4. Distinció dels grans gèneres literaris i reconeixement de les seves característiques principals a partir de les lectures: identificació dels elements principals del gènere negre i de misteri.
5. Anàlisi dels elements que configuren una narració (personatges, estructura narrativa, temps, espai, temes i argument).
6. Contextualització dels textos literaris treballats: obres, autors i períodes més representatius.

DIMENSIÓ PLURILINGÜE I INTERCULTURAL

1. Interès per parlar i escriure correctament la llengua pròpia i les apreses en el currículum escolar.
2. Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.
3. Actitud crítica davant dels missatges que suposin qualsevol tipus de discriminació i voluntat de superar els prejudicis.

Criteris d'avaluació

L'avaluació inicial pot realitzar-se amb una tria de les activitats que configuren l'apartat «Abans de llegir», que permetran constatar els coneixements previs de l'alumnat.

L'avaluació sumativa, un cop llegida i treballada l'obra, pot fer-se amb una tria de les activitats dels apartats «Tot llegint» i «Després de llegir». Aquests instruments s'han de complementar amb l'observació de la progressió dels alumnes amb relació a la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita de raonaments basats en el contingut de la lectura i la capacitat de generar un text literari a partir de pautes i tècniques de construcció literària.

Algunes activitats i actituds observables que poden ajudar a elaborar una pauta d'avaluació de l'alumnat són les següents:

- Participar activament i reflexivament en les converses i tasques d'aula.
- Sintetitzar fragments de l'obra llegida tenint en compte la imatge i el text.
- Produir de manera pautada i acurada textos narratius i argumentatius, prenent com a model un text literari treballat a l'aula.
- Mostrar interès per l'aprenentatge.
- Respectar els torns de paraula i les opinions dels altres.
- Tenir cura de la presentació de les activitats i fer-ho de manera puntual.
- Treballar de manera autònoma, tant individualment com en grup, i prendre consciència de la importància de la feina feta correctament, i sentir-se'n satisfet després.

INTRODUCCIÓ

El gènere negre, des dels orígens a casa nostra¹

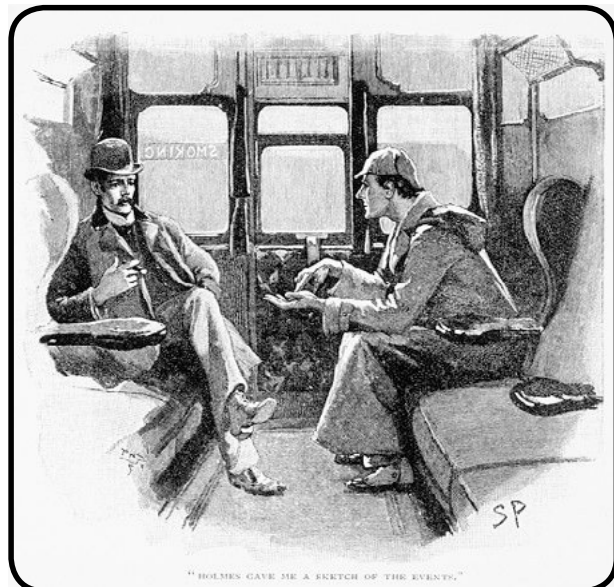
Hi ha consens a l'hora de considerar que la novel·la d'intriga criminal neix el 1841, quan [Edgar Allan Poe](#) (1809-1849) publica el seu llibre *El misteri del carrer de la Morgue*. Es tracta d'un conjunt de relats de misteri que ben aviat trobaran continuadors i imitadors. [Eugène Sue](#) va aprofitar les pàgines de la premsa francesa per publicar els seus *Misteris de Paris* el 1844, mentre que [Camilo Castelo Branco](#) va publicar els *Misterios de Lisboa* el 1854.

Edgar Allan Poe, pare del gènere.
Font: [WikimediaCommons](#)

Però aquesta narrativa va conèixer un èxit de públic més gran quan va fer el salt a les Illes Britàniques. Allí tot un seguit d'autors varen situar la narrativa criminal en un entorn molt concret: el de l'aristocràcia anglesa, que a poc a poc començava a ser substituïda al capdamunt de la piràmide social per la burgesia sorgida de la Revolució Industrial. És en aquest context que hem d'emmarcar l'obra d'un clàssic del gènere com [Wilkie Collins](#) (1824-1889), que amb títols com *La dama de blanc* o *La pedra lunar* posen les bases per a l'expansió d'aquest gènere literari, que arribarà al zenit amb la figura de [Sir Arthur Conan Doyle](#) (1859-1930) i la creació del paradigma del detectiu privat per excel·lència: Sherlock Holmes.

El detectiu, que va aparèixer per primer cop el 1887 a *Estudi en escarlata*, en total protagonitza quatre novel·les i 56 relats, i és un dels pocs personatges als quals els seus seguidors van obligar a ressuscitar. Conan Doyle el matava en una de les seves aventures, però el públic no l'hi va perdonar: fins a 20.000 persones es van donar de baixa de la publicació on apareixien en les seves aventures, de manera que al final l'autor el va haver de fer tornar a la vida.

Sherlock Holmes i el doctor Watson en una il·lustració de l'època. Font: [WikimediaCommons](#)

¹ S'ha elaborat un resum d'aquesta introducció, adaptat al nivell dels alumnes, que trobareu a l'Annex 1 del dossier de l'alumne.

Aquest tipus de novel·lística es caracteritza pels trets següents:

- Importància de trobar **qui** és el responsable del crim
- Poca crítica social
- Ambients socials de classe mitjana alta o alta (burguesia i aristocràcia)
- Molta importància dels diàlegs
- Detectius privats molt observadors i llestos, quasi sobrenaturals
- Girs narratius i pistes i proves amagades

De narrativa de misteri i de suspens mai se n'ha deixat de fer, i de fet comptem amb una autora que segur que és a la ment de tots els aficionats: [Agatha Christie](#), que ha venut milions d'exemplars de les aventures dels seus investigadors principals, Mrs. Marple i Hercules Poirot.

Però també és cert que en el moment en què assistim a un important daltabaix històric, com el provocat per la Primera Guerra Mundial (1914-1918) i la Gran Depressió (1929), la narrativa també en pateix les conseqüències. En aquest cas això es concreta en els *pulps*, un tipus de publicació genuïnament nord-americana.

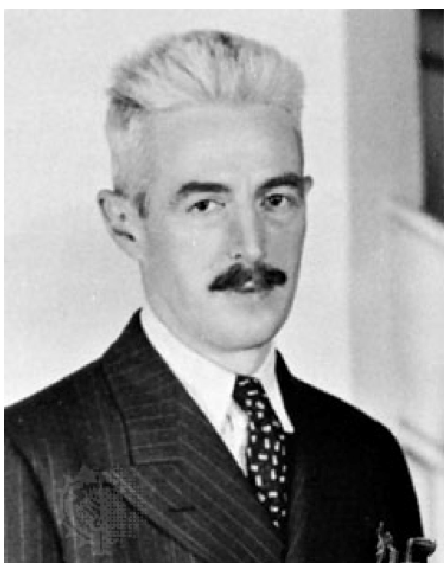
Els pulps eren un seguit de revistes de molt baix cost on es publicaven normalment sèries d'aventures sobre la conquesta de l'Oest, sobre la conquesta de l'Àfrica o sobre la conquesta de l'espai. En aquestes revistes és on varen néixer personatges tan cèlebres com Tarzan o Flash Gordon, per exemple. Quan la conquesta de l'Oest s'acaba, les grans ciutats i els crims que s'hi cometien passen a ser un escenari de primer ordre.

Així neix la novel·la negra clàssica, tal com la coneixem. En aquest cas també hi podem posar data:

1929, l'any de la publicació de *Collita roja*, de [Dashiell Hammett](#) al pulp *Black Mask* que inaugura la novel·la negra clàssica americana, protagonitzada per detectius més humans però a la vegada molt durs, sovint enfrontats a la policia i retratats amb una dosi de realisme molt gran. Alguns dels seus principals autors són [Raymond Chandler](#), [Chester Himes](#), [Ross Macdonald](#) i [Jim Thompson](#).

El Falcó Maltès, de Dashiell Hammett, publicat al Pulp *Black Mask*. Font: [Wikimedia Commons](#)

Dashiell Hammett, pare de la novel·la negra.
Font: [Wikimedia Commons](#)

Les principals característiques del gènere són:

- Detectius solitaris i bons investigadors, però no sobrehumans (tot i que reben pallisses i se'n refan molt de pressa).
- Històries urbanes, ambientades a la gran ciutat, que passa a ser també protagonista del relat.
- Crítica social.
- Canvia la pregunta: ja no es tracta de saber qui és l'assassí, sinó d'entendre per què en una societat es produeix un crim.

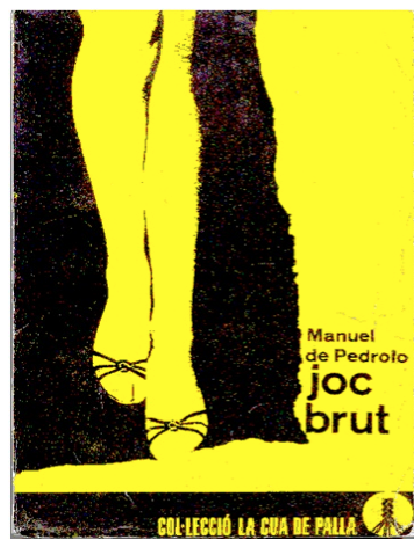
A partir d'aquí el gènere negre inicia la seva consolidació fins a ser el gènere més llegit arreu del món.

A casa nostra, la tradició comença el 1954 amb la publicació de *La Bíblia valenciana*, de Rafel Tasis, i continua amb les incursions en el gènere que faran Maria Aurèlia Capmany i, sobretot, Manuel de Pedrolo, que es pot considerar el veritable pare de la novel·la negra en català, amb títols com *Joc brut* i amb la fundació de la mítica col·lecció *La Cua de Palla*, amb la característica coberta groga i negra.

Als anys setanta emergirà la figura de Jaume Fuster. A partir dels vuitanta trobem novel·la negra a tots els Països Catalans, on destaquen autors com Ferran Torrent, Antoni Serra, Maria Antònia Oliver, Andreu Martín o Margarida Aritzeta, per esmentar-ne només alguns, i una col·lecció, *La Negra de La Magrana*, on els escriptors en llengua catalana publicaran amb tota normalitat fins a mitjans anys noranta, en què desapareix. A partir d'aleshores el gènere negre entra amb més freqüència al catàleg generalista de les editorials i en els últims temps hem vist com ressorgia amb força el gènere negre en català, gràcies a col·leccions com *Crim.cat* o l'aparició de l'editorial *Llibres del Delicte*.

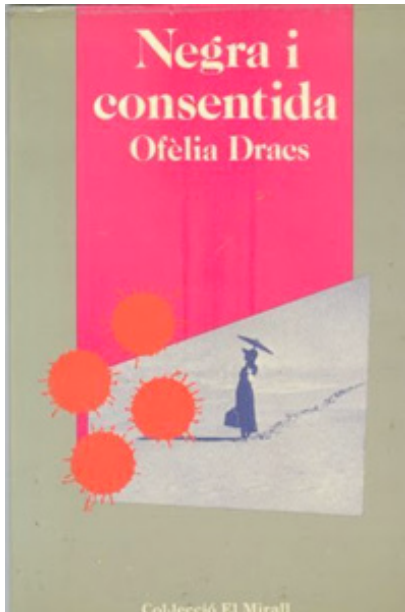
Hi ha novel·les negres o de suspens adreçades als joves i en la nostra llengua? Doncs sí. Un bon exemple n'és la sèrie que Andreu Martín i Jaume Ribera varen dedicar al personatge de *Flanagan*, o la sèrie que actualment el mateix Andreu Martín dedica a la Wendy, una mossa d'esquadra que ja ha protagonitzat un parell de novel·les, tot i que hi ha altres provatures dels anys noranta ençà.

Si voleu tenir més informació sobre la novel·la negra a casa nostra no deixeu de consultar on-line aquest [article](#) del professor Àlex Martín Escibà.

Les antologies de relats negres i la singularitat d' *Elles també maten*

Un aspecte que fins ara no havíem remarcat té a veure amb la conjunció entre relat breu, gènere negre i llengua catalana. En anglès els relats són molt importants (de fet, a la *Black Mask* es va començar publicant relats abans que novel·les), però en català han estat imprescindibles.

La primera gran antologia dedicada al gènere negre és *Negra i consentida*, del 1983. L'obra la signava un col·lectiu d'autors, Ofèlia Draes, que pretenia prestigiar la novel·la de gènere: van fer un volum de novel·la eròtica, un d'històrica, un de negra, un de misteri i un de ciència-ficció. És molt important perquè gràcies a l'experiment de *Negra i consentida* alguns autors com Antoni Serra o Maria Antònia Oliver després es van dedicar al gènere negre.

En una època més recent s'ha de destacar la importància de l'antologia *Crims.cat*, perquè va donar peu al sorgiment de la col·lecció homònima de l'editorial Al Revés, que amb més d'una dotzena de títols s'està consolidant com una col·lecció de referència en el gènere. *Crims.cat 2.0* és el lli-

bre que continua les antologies negres en català. Entre tots dos més de 35 autors catalans de la nova fornada han publicat algun relat negre. *Elles també maten* se suma a les antologies de relats dedicats al gènere i ho fa amb una triple reivindicació:

- a) la necessitat de dignificar la novel·la negra en català,
- b) la necessitat de reivindicar el relat breu com una unitat de sentit per si mateixa i de gran valor literari,
- c) i la necessitat de mostrar la vàlua literària de dones de la totalitat del territori de parla catalana. A més a més suposa la consolidació de Llibres del Delicte.

I qui són les autores que podem trobar en aquesta antologia? Doncs d'una banda tenim un enllaç amb la tradició de la novel·la negra catalana dels anys noranta en la figura de Margarida Aritzeta; Teresa Solana, en canvi, és una de les veus consolidades però emergides amb el nou boom de la novel·la negra, ja que comença a publicar a partir del 2006; Carme Torras prové del món científic però combina la investigació en robòtica amb l'escriptura des del nou mil·lenni; i Maria Carme Roca, que es dedica exclusivament a la

literatura, ha fet sobretot novel·la històrica i infantil i juvenil. D'altra banda tenim dues escriptores que viuen a València però que no en són: Núria Cadenes i Esperança Camps. Totes dues han fet de periodistes, però ara estan molt més vinculades a la literatura; Cadenes és llibretera i la menorquina Camps ha guanyat els principals premis literaris del País Valencià. Empar Fernández, Susana Vallejo i Susana Hernández provenen de la literatura en castellà; i Marta Banús va debutar tardanament en el gènere negre. La periodista Laura Díaz Roig és la més jove del grup (va néixer el 1985); i Mònica Batet, de les terres tarragonines, és una de les escriptores menors de quaranta anys amb més projecció. Anna Maria Villalonga també inclou un relat propi en l'antologia.

Aspectes literaris

En una antologia de relats com aquesta hi ha pocs elements realment comuns a tots els texts, més enllà de la pertinença al gènere concret del relat negre. Per aquest motiu ens centrarem en alguns aspectes concrets de cada un dels texts i els elements que en destaquen. Tot i la diversitat d'estils i de temes, els relats del recull comparteixen una característica comuna: una violència poc explícita en la majoria dels crims. En general, la novel·la negra escrita per dones se sol centrar més en el petit detall i els aspectes psicològics que no pas en la truculència i en la violència explícita, trets que sovint abunden en els texts escrits per homes. No cal dir que hi ha excepcions, com, per exemple, l'autora nòrdica Asa Lärson, que recrea crims rituals descrits de manera molt truculenta.

Un altre tret comú a molts dels contes és que el motiu que mou al crim sol ser una venjança, i en moltes ocasions contra homes que abans han abusat de les dones. També s'ha de fer notar que l'extensió de cada conte és molt variada: n'hi ha de llargs i altres de molt breus, que ajuden a accentuar la sensació de varietat que ofereix *Elles també maten*.

Pel que fa als usos narratius, destaca una paritat absoluta: 6 narracions estan escrites en tercera persona i 6 més en primera. Només una està escrita en segona persona. Quant als personatges, els policies només són protagonistes absoluts en dues narracions, tot i que apareguin com a secundaris en la majoria. La resta dels relats tenen com a protagonistes altres persones, sovint les mateixes assassines, la majoria de les quals són dones.

El model de llengua també difereix molt d'un relat a l'altre: en molts casos, entra de ple en el registre col·loquial, amb concessions a l'argot, fet que no és aliè al gènere, quan es vol recrear el parlar dels ambients delictius. Cal comentar també que, en el moment d'elaborar aquesta guia didàctica, el recull estava pendent de revisió i reedició.²

A continuació analitzarem alguns aspectes interessants que singularitzen alguns dels relats.

A "El segrest", de Teresa Solana, cal destacar que el relat negre s'usa barrejat amb altres gèneres, com la ciència-ficció, en el que podríem qualificar d'utopia ucrònica. Cal remarcar el cinisme que transmeten cadascun dels seus personatges.

La novel·la negra també permet narrar l'acció en diferents ordres temporals. Concretament, Carme Torres aprofita "Una arítmia silenciada" per crear una narració *in extrema* res on la dosificació de la informació que rebem va en sentit oposat a l'habitual: com més enrere anem en la trama, més informació rebem.

² S'ha treballat a partir de la segona edició, de febrer de 2014, que es va publicar amb alguns errors de llegua sense corregir. En el moment de tancar la guia, l'editorial preveia una nova edició corregida

“Un mort a la cuina”, de Núria Cadenes, destaca sobretot per dos fets: l’ambientació en una zona rural, que fins fa uns anys era molt poc habitual en el gènere negre, i un gust per les descripcions minimalistes i per les frases fetes. Però amb les seves pinzellades, quasi de pintura impressionista, aconsegueix que el lector pugui imaginar perfectament tant l’ambientació del lloc del crim com la mateixa investigació. El seu text és clàssic en la manera de construir-se perquè reserva per al final la revelació del criminal, que obliga el lector a reconsiderar tot el relat.

“Un reflex a la mirada”, de Susana Vallejo, planteja un joc diferent, perquè entronca amb un altre gènere, el del terror gòtic.

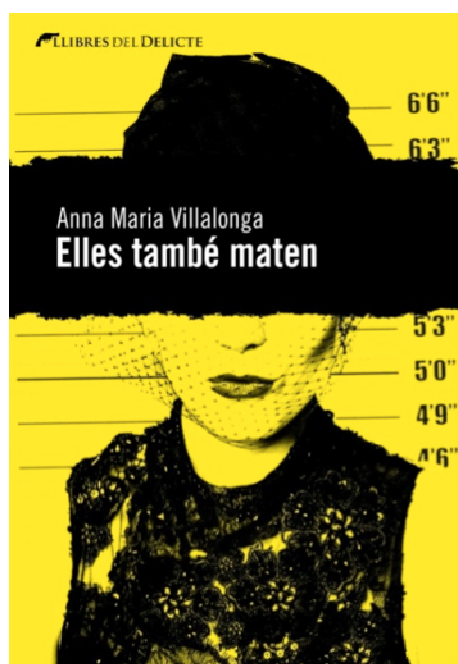
En aquest joc de reconeixements literaris també podem emmarcar “L’home del mirall”, de Susana Hernández, tot i que en aquest cas la referència literària que hi podem trobar és *Doctor Jeckyll i Mister Hyde*, de Robert Louis Stevenson.

Sense moure’ns del camp de les tradicions literàries, cal destacar molt especialment “Ella”, de Laura Díaz-Roig, que segurament és el més ajustat als paràmetres del gènere negre: hi destaquen l’ambientació urbana, al barri del Raval; les descripcions i una presència important de la geografia de l’indret on transcorre l’acció. El fet que sigui el Raval barceloní l’entronca amb la tradició de la novel·la negra catalana dels anys vuitanta i noranta, on el barri era descrit en moltes ocasions.

Hi ha dos contes que mereixen una atenció una mica més especial. Es tracta de “Nit d’aniversari”, de Marta Banús i “Ulleres de pasta negra”, d’Esperança Camps. En el primer ens trobem un ús singular de la primera persona, perquè la narradora és una nena que tot just fa els onze anys la nit dels fets. Aquest ús de la primera persona, sumat al lèxic que fa servir i la sintaxi serveixen perfectament per caracteritzar el personatge. És un dels relats més inquietants del recull.

El segon és un exercici metaliterari molt interessant: la mateixa narració negra es converteix en matèria d’investigació, perquè l’escriptor protagonista del text està indagant l’escriptura de gènere. I, és clar, hi ha una reflexió interessantíssima sobre els tòpics i els seus usos.

En conclusió, tenim tretze contes d’una gran qualitat i de molta diversitat, que confirmen tres coses: la primera és la immensa quantitat de possibilitats que permet el gènere negre; la segona és la demostració que el relat breu també permet múltiples jocs de ficció i d’estil; la tercera que, tot i la diversitat, hi ha concomitancies en els relats, segurament derivades del fet que els escriuen dones d’una mateixa àrea geogràfica.

ACTIVITATS DEL DOSSIER DE L'ALUMNE

Les activitats que us proposam en aquest apartat s'agrupen en tres parts:

- Activitats que fareu abans d'encetar la lectura.
- Activitats que fareu durant la lectura, aturant-vos després de cada relat.
- Activitats que fareu després d'haver llegit el llibre.

L'objectiu és que primer descobriu les expectatives que us generen els contes del recull *Elles també maten* i que després de llegir cada conte comproveu si eren encertades o no.

ABANS DE LLEGIR

1. Els detectius privats de les antigues novel·les negres deixen pas cada vegada més a policies que fan feina en equip. I això és el que us demanem. Dividiu la classe en 13 petits grups i que cadascun faci una presentació de l'autora de cada un dels relats.

Resposta oberta. Podem suggerir que facin servir el cercador d'Internet o que entrin directament a la pàgina de l'editorial. Podem posar-nos en contacte amb l'editorial perquè els alumnes puguin accedir a entrevistar les autores. En tot cas, si això no és possible, el professor ha de vetllar perquè busquin documentació suficient sobre totes elles o algunes.

Fotografia en què apareixen la major part de les autores. Font: [Martorell negre](#)

2. Què sabeu del gènere de la novel·la negra? Llegiu l'Annex 1 i a continuació:

- Elaboreu una línia del temps, on es recullin els fets més destacats en l'evolució d'aquest gènere arreu del món i també en la literatura catalana. Podeu cercar informació per complementar la que us proporciona l'annex i així enriquir l'eix cronològic:

1840	Edgar Allan Poe, <i>El misteri del carrer Morgue</i> .
1860	
1880	Aparició de Sherlock Holmes, el personatge d'A. Conan Doyle.
1900	
1920	Publicació de <i>Collita roja</i> , de D. Hammet, en un pulp.
1940	Rafel Tasis, <i>La Bíblia valenciana</i> .
1960	Manuel de Pedrolo. Col·lecció La Cua de Palla
1980	Aparició de Flanagan, el personatge de Jaume Fuster Jaume Fuster, <i>Anna i el detectiu</i>
2000	
2020	

De les dades de l'annex es poden destacar aquestes fites literàries. Tanmateix, els alumnes poden cercar més informació i completar el quadre.

- Completeu la taula comparativa sobre les característiques de les novel·les de la primera etapa i de la segona:

	Abans		Després
Objectiu	Descobrir el criminal.		Entendre per què s'ha produït el crim.
Protagonista	Observador, d'intel·ligència sobrenatural.		Bon investigador però de característiques humanes.
Ambientació	Alta societat.		L'entorn urbà té molta importància.
Crítica social	No n'hi ha.		N'hi ha.

3. Hi ha una tendència dins la novel·la negra, l'anomenat femicrime, en què les protagonistes i les autores són dones. Llegiu què se'n diu en els articles d'opinió i entrevistes enllaçats:

- [Entrevista a Anna Maria Villalonga](#)
- [Una nova etiqueta](#)
- [El 'Femicrime', una tendència en alça en la novel·la policiaca](#)
- [Qué es Femicrime y por qué debería desaparecer esa palabra.](#)

- A partir d'aquestes opinions, argumenteu la vostra opinió si creieu que aquesta és una manera de dur el feminisme a la literatura o si bé, per contra, pensau que és una casualitat i una coincidència el fet que siguin novel·les escrites i protagonitzades per dones, i per tant no hi ha aquesta intencionalitat.

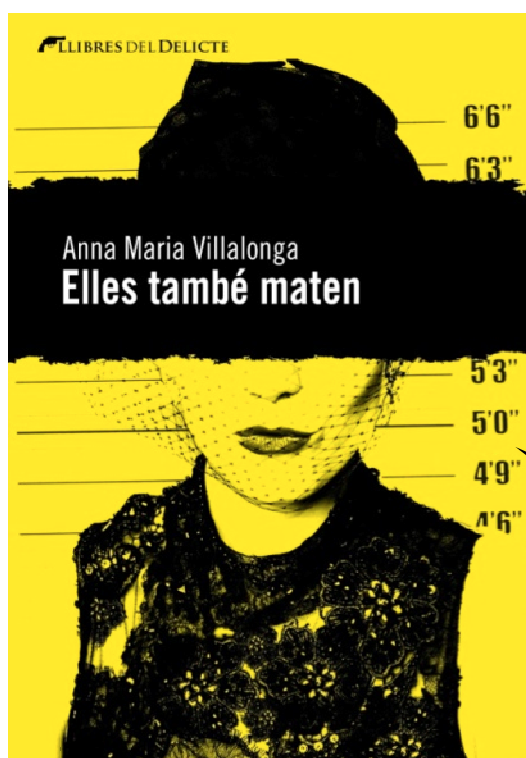
Resposta oberta. Caldrà que argumentin la seva opinió.

4. Observau la coberta del llibre que llegirem:

- La trobau atractiva? Quins elements visuals us agraden?

Resposta oberta.

- Què us sembla que representa? Podeu relacionar els elements de la coberta amb el gènere de la novel·la negra?

Sovint, quan la televisió informa d'una detenció, oculta els ulls i part del rostre de la persona que presumptament ha delinquit per respectar-ne la privacitat i la presumpció d'innocència.

Representa una dona que està sent fitxada per la policia. Els nombres i les línies del fons, habituals en les fotografies d'aquesta situació, són per determinar la talla de la persona detinguda.

- Amb què heu relacionat els elements de la coberta per respondre l'activitat anterior?

Resposta oberta. Es pretén que els alumnes s'adonin que, en el gènere negre, tenim molts referents procedents del cinema, amb els quals fem connexions que ens ajuden a seguir millor la trama. L'al·lusió a la Cua de Palla també hauria de sortir.

- De què penseu que tractarà el llibre?

Resposta oberta. Podem fer veure als alumnes que el títol ens indica que és una novel·la que presenta casos d'homicidis i assassinats ("maten") fets per dones ("elles"). Si la competència comunicativa i literària del grup ho permet, també podem fer notar el joc de paraules que conté el títol, que juga amb les protagonistes i amb les autores, que també, com els homes, poden escriure relats de novel·la negra i criminal.

- Considereu que aquesta coberta explica massa coses del llibre abans de llegir-lo? Justificau la vostra resposta.

Resposta oberta. Els alumnes han d'adonar-se que un recull de contes no permet que hi hagi una coberta explicativa, si no és que presenti l'element comú a tots els relats, que en aquest cas és el fet que estan protagonitzats per dones. En aquest sentit, la coberta explica coses del llibre, però no més que el títol del recull.

5. Si compareu la portada d'*Elles també maten* amb la de *Collita roja*, de Dashiell Hammett (com bé sabeu, la primera novel·la negra de la història) veureu que hi ha nombroses similituds.

- Esmenteu algunes d'aquestes semblances.

Resposta oberta. Es pot fer notar que la semblança més evident és el fons groc uniforme de la coberta. També poden fixar-se que sempre hi apareixen figures, amb punts de vista propers i referents cinematogràfics del gènere. Per exemple, en el cas de *Collita roja*, veiem primers plans d'un grup d'homes amb aparença de delinqüents perquè porten barrets i ulleres fosques i tenen expressions poc amigables.

6. *Collita roja* va ser publicada per una mítica col·lecció de novel·la negra en català, destinada a publicar en la nostra llengua títols universals d'aquest gènere.

- Què en sabeu, d'aquesta col·lecció?

Podeu trobar tota la informació sobre La Cua de Palla seguint aquest [enllaç](#).

- Quins van ser els autors amb més títols publicats?

L'autor més publicat a la col·lecció va ser Georges Simenon, seguit per Sébastien Japrisot i Margaret Millar.

7. La col·lecció La Cua de Palla la dirigí l'escriptor Manuel de Pedrolo, un dels autors més prolífics de la literatura catalana i un home cabdal tant per la seva actitud ètica com pel seu compromís amb la literatura.

- Sabíeu que Manuel de Pedrolo va ser un dels nostres escriptors més prolífics? Investigueu-ne la vida i l'obra. Podeu començar consultant la pàgina de la [Fundació Pedrolo](#). A continuació, complementeu la informació obtinguda cercant altres fonts.

L'objectiu de demanar als alumnes que cerquin informació sobre Manuel de Pedrolo és garantir-los un context per comprendre millor el sentit de la frase que hauran de valorar a continuació. Tanmateix, si el docent ho considera interessant, es pot desenvolupar una petita activitat de cerca d'informació sobre Pedrolo i d'elaboració d'uns apunts biogràfics. En aquest cas, caldria acotar la cerca, per exemple, demanant un apunt breu sobre la seva vida, un recull de les obres més destacades i un comentari sobre l'estil en les seves novel·les de gènere negre. Se'ls pot demanar que, a més de consultar la pàgina de la Fundació Pedrolo, consultin altres fonts.

- Pedrolo és el pare d'aquesta frase:

“L'autèntica novel·la, per a ser-ho, ha de tenir ambició, i el novel·lista ha de saber que més val fracassar per intentar massa que reeixir per una insignificança”.

En virtut del que heu pogut llegir sobre la vida i obra de l'escriptor, com valoreu aquesta frase?

- Hi esteu d'acord? Argumenteu la resposta.
- Podeu posar exemples de novel·listes que considereu ambiciosos? Si no en sabeu cap busqueu-ne algun amb l'ajuda de companys del professor.

Resposta oberta.

8. La novel·la negra és el gènere literari més llegit arreu del món. I vosaltres, quina relació teniu amb el gènere?

Responen aquestes dues preguntes individualment i, a continuació, parleu-ne en grup:

- Llegeixes habitualment novel·les o reculls de relats negres? Tant si la resposta és afirmativa com si és negativa, justifica per què.

Resposta oberta, lligada a les preferències personals de l'alumne.

- Mires regularment alguna sèrie de televisió de gènere negre? Quina?

Resposta oberta, lligada a les preferències personals de l'alumne. Podem suggerir-ne alguns títols per conduir la conversa, com *Sherlock*, *CSI* o *KMM*.

- Si t'agrada aquest gènere, recomana algun títol als teus companys. Si no t'agrada, recomana'ls un llibre d'un altre gènere.

Resposta oberta. En funció de la conversa anterior, podem acceptar que recomanin, a més de novel·les i antologies de relats, alguna sèrie o alguna pel·lícula.

Et recomano que llegeixis / vegis

.....

.....

.....

.....

Penso que t'agradarà, perquè

.....

.....

.....

.....

9. Poseu a prova la vostra capacitat deductiva.

Poseu-vos en grups de quatre persones i feis un paperet amb el nom de cada membre del grup. Mireu-vos durant un minut. Agafau un dels paperets. Gireu-vos tots esquena contra esquena. Durant tres minuts, escriviu en un full el retrat més precís possible de la persona que us ha tocat descriure. En acabar el temps poseu-vos cara a cara i llegiu el que heu escrit. Els altres tres components del grup valoraran la vostra descripció basant-se en la precisió del que heu escrit, i així sabreu si sou o no uns bons detectius i podreu aplicar els vostres coneixements detectivescos a la lectura d'*Elles també maten*.

10. El test d'abans de començar la lectura: **tu i el gènere negre.**

Activitat de resposta oberta.

Acaben d'estrenar una pel·lícula de cinema negre...

	a) No vas al cinema, prefereixes gastar-te els diners en altres coses.
	b) No pots esperar de cap de les maneres i t'inventes qualsevol excusa per anar-hi sol, vols veure-la sol per poder concentrar-t'hi bé.
	c) Pots esperar... Si hi vas, millor amb companyia.

Heu anat de colònies i durant la nit se sent un fort soroll...

	a) No el sents, sempre has estat de bon dormir.
	b) Surts ben de pressa a veure què passa i a protegir els altres si cal.
	c) Esperes que surti algú i t'arrauleixes al sac de dormir, pensant que de valents i d'imprescindibles els cementiris en són plens.

Els teus herois de ficció preferits són...

	a) No en tens, t'agrada la gent de carn i ossos.
	b) Tots els detectius privats o policies imaginables.
	c) Els personatges de còmic, especialment els animals.

Sherlock Holmes et sembla...

	a) Un pedant egoista.
	b) Un geni.
	c) Un imprudent.

Vas a la biblioteca del teu barri i demanes...

	a) La biografia d'Amy Winehouse.
	b) L'última novel·la negra que hagi arribat.
	c) Un manual de construcció de piràmides egípcies.

Se celebra un festival de novel·la negra al lloc on vius...

- a) Ni te n'assabentes.
- b) Et passes els deu dies més intensos de la teva vida anant a totes les xerrades.
- c) Si t'ho proposa algun amic o familiar, potser aniràs a alguna activitat.

L'institut programa una visita a la comissaria dels Mossos d'Esquadra:

- a) Pagaries per no trobar-te bé i saltar-te la visita.
- b) És la visita que sempre havies somniat i no pares de fer preguntes.
- c) T'agrada la visita però et mantens en un discret segon pla.

A l'institut desapareixen els diners que havíeu recollit per al viatge de fi de curs:

- a) Et sap greu pe ls teus companys, però no pensaves anar-hi.
- b) Repasses tot el que saps de novel·la negra i comences a investigar-ho.
- c) Truques als Mossos i preguntes perquè trobin aviat el culpable.

Ets al gimnàs. Algú ha tancat per fora la porta del vestidor i no pots sortir.

- a) T'esperes que algú vulgui entrar i obri la porta escoltant la teva música preferida... a la fi una mica de tranquil·litat!
- b) Saltes per la finestra i intentes esbrinar qui ha estat el culpable.
- c) Truques a casa teva perquè algú de la teva família et vingui a rescatar.

Arriba una nau espacial amb un extraterrestre...

- a) No existeixen les naus espacials ni els extraterrestres. És un bonic somni de diumenge
- b) Li demanes quines són les seves intencions i l'acompanyes a veure el president de la Generalitat.
- c) Esperes que això no pugui passar en cap cas.

Majoria de respostes A:

Et una persona molt autosuficient, però segur que trobaràs plaer a veure com actuen els personatges d'*Elles també maten*.

Majoria de respostes B:

Sens dubte dus un gran detectiu al teu interior, però potser et convé ser una mica menys individualista. *Elles també maten* t'encantarà.

Majoria de respostes C:

Ets molt responsable, però potser cal una mica més d'emoció a la teva vida. L'hi posem amb *Elles també maten*?

TOT LLEGINT

ACTIVITATS PER APROFUNDIR DURANT LA LECTURA DELS DIFERENTS RELATS

Presentem a continuació algunes propostes per als diferents relats amb l'objectiu d'ajudar els alumnes a focalitzar els aspectes narratius més rellevants de cadascun. Si el docent prefereix aprofundir en l'anàlisi d'un dels contes, en lloc de fer una mirada superficial a la totalitat del llibre, proposem que se centri en «Un mort a la cuina», de Núria Cadenes, un molt bon exemple del gènere i també un bon representant del recull. Per això, en el cas d'aquest relat, no hem respectat l'ordre del llibre, sinó que el presentem al final de l'apartat, amb més propostes per poder analitzar-lo des de més aspectes.

1. Conte a conte. Partint del model que trobareu a l'[Annex 2](#), elaboreu una fitxa sobre cadascun dels contes, i després responeu les preguntes o feu les activitats que se us plantegen a continuació per aprofundir-hi més
Activitat sense solucionari.

2. Els contes que llegireu en aquesta novel·la són diversos, però tenen elements en comú. Per tal d'adonar-nos-en, elaborarem un registre de les lectures, amb l'ajuda de la taula següent, que anireu emplenant a mesura que acabeu de llegir cada relat.

L'interès de l'activitat rau a aconseguir que els alumnes s'adonin de la diversitat del gènere, que no sempre segueix el mateix esquema ni respon a tots els tòpics. En algun cas no hi ha cap mort, en altres el desenllaç és del tot inesperat... A tall d'exemple registrem el conte «Un mort a la cuina».

Títol	Hi ha un mort? Qui és?	Qui és l'assassí?	Es descobreix?	Quin paper hi juguen la policia i la premsa?	Què t'ha sorprès?
L'assassinat de la venedora de cupons					
El segrest					
Una arítmia silenciada					
Uns bons veïns					
Un mort a la cuina	El marit i pare de la noia violada.	La dona, mare de la noia.	No.	Hi ha un periodista que sospita la veritat.	Com es refereix al sentiment de culpa: no es refereix a l'assassinat del marit, sinó al fet de no haver-ho fet abans per defensar la seva filla.

(Ulleres de) pasta negra					
El dia que vaig perdre el món de vista					
Un reflex a la mirada					
L'home del mirall					
Nit d'aniversari					
Ella					
El senyor Delcroix					
De vegades, l'atzar					

3. En el pròleg d'Anna Maria Villalonga es fa una reivindicació del relat breu com a gènere literari important.

■ Quins autors esmenta?

Edgar Allan Poe, Oscar Wilde, Anton Txèkhov, José Luís Borges, Julio Cortázar, Mercè Rodoreda i Pere Calders.

■ Dividiu la classe en grups i que cada un d'ells faci una breu presentació d'aquests escriptors a la resta de la classe.

Resposta oberta. Cada grup d'alumnes haurà de cercar informació sobre l'escriptor que li hagi tocat. Prèviament podem consensuar quina informació concreta volem que hi hagi en l'exposició, com a mínim, a banda d'altres punts que cada grup consideri rellevants.

4. «L'assassinat de la venedora de cupons» és el relat de Margarida Aritzeta.

■ Quin tipus de punt de vista adopta la narració i quina sensació provoca en el lector?

El narrador parla en tercera persona. Aquest punt de vista aporta objectivitat i distància envers els fets narrats i la sensació que aquests són veritables, gràcies a la percepció de versemblança. Fa creure que el que explica ha estat possible.

5. «El segrest», de Teresa Solana, combina la novel·la negra amb la ciència-ficció, mitjançant el que anomenem utopia.

■ Què és una utopia? En què es diferencia d'una distòpia?

Una utopia mostra una societat feliç. Una distòpia ens mostra una societat futura normalment de caire totalitari o poc feliç.

- Podeu posar exemples de novel·les o pel·lícules de cadascuna de les dues opcions?

Resposta oberta. Si els alumnes no coneixen cap obra d'aquestes característiques, podem presentar-ne alguna. Exemples:

- Utopia: *Peter Pan*.
- Distòpia: *Un món feliç*, d'Aldous Huxley; 1984, de G. Orwell; *Els jocs de la fam* (S. Collins), *El senyor dels Anells* (J. R. R. Tolkien).

6. «Una arítmia silenciada», de Carme Torras, ens endinsa en una variant del gènere, que és la coneguda com a thriller mèdic.

- Esbrina quines són les característiques d'un thriller i a continuació intenta definir quines característiques específiques té un thriller mèdic. Podem remetre els alumnes a la [Viquipèdia](#) per trobar aquesta definició de thriller:

La característica comuna de les obres que pertanyen a aquest gènere és intentar provocar en l'espectador o el lector una tensió psicològica davant la idea del que pot passar als personatges. Aquest efecte s'aconsegueix sovint recorrent a certs estereotips, com la utilització de seqüències filmades al ralenti, una acció constant, un heroi dotat de múltiples recursos... S'utilitza abundantment el suspens (en el cinema, un thriller es pot considerar sinònim de "pel·lícula de suspens"): sovint, les intrigues secundàries contraresten el desenvolupament de la principal, es fan seguir pistes falses i hi ha nombrosos capgiraments inesperats (en particular en les últimes escenes). El cineasta Alfred Hitchcock és sovint considerat el mestre del gènere.

Aquest gènere és proper al del cinema d'espionatge i el cinema policíac.

També podem treballar la definició de thriller veient algun llargmetratge, com ara *Perseguit per la mort*, d'Alfred Hitchcock. Un bon exemple de thriller mèdic és *Al cruzar el límite*.

- Quins són els trets lèxics específics del món mèdic que podem trobar en el relat?

Hospital, batec del cor, aparell holter, cardiologia, radiologia, doctor, arítmia, cardiòleg, marcapassos, radiòleg, taquicàrdia.

- La narradora estructura el relat amb salts enre en el temps. Com creus que dosifica la informació que fa arribar al lector?

Resposta oberta, però l'alumne hauria d'incidir en el fet que és una construcció singular, a la inversa del que està acostumat a llegir habitualment.

- Com seria un thriller del món educatiu?

Resposta oberta. Podem demanar als alumnes que descriguin el context i les possibles trames que es generen en l'entorn educatiu o podem anar més enllà i demanar que facin un exercici de creativitat literària: que escriguin un relat d'aquest tipus ambientat en l'entorn escolar.

7. «Uns bons veïns», de Maria Mercè Roca, ens sorprèn per molts motius...

- Quina sensació et crea veure que la primera víctima ja és la numero 18?

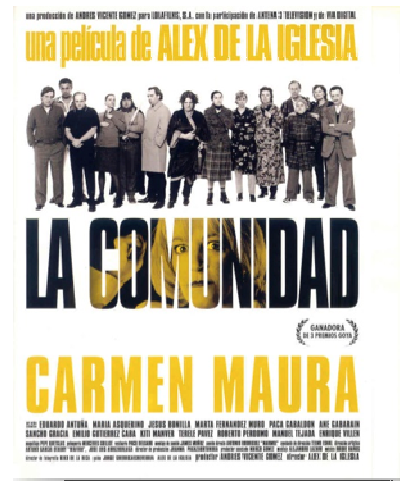
Resposta oberta, però l'alumne hauria de remarcar la sorpresa i qüestionar la versemblança de tot plegat (a Catalunya tenim poquíssims assassins en sèrie, potser el zelador d'Olot seria un dels casos).

- A cada un dels assassinats, es mata d'una manera diferent. Quins són els procediments?

Enverinament, cop al cap, asfíxia, enverinament.

- Les comunitats de veïns són un tema recurrent en la novel·la negra. Per què et sembla que és així? Mira algun fragment de la pel·lícula *La comunidad* i a continuació compara'l amb el conte de Mercè Roca.

Tot i que la resposta és oberta, cal destacar que tant a la pel·lícula com al relat els personatges són arquetips o paròdies dels tipus que podem trobar en qualsevol comunitat de veïns. El fet que en una escala de veïns hi convisquin personatges de diferents estatus socials, diferents procedències i que hi hagi les tensions pròpies d'aquesta convivència -per exemple els derivats dels usos dels espais comuns- provoca un seguit de friccions, aliances i jocs de poder entre ells molt interessants, que es reflecteixen tant a la pel·lícula com en el relat.

8. «Ulleres de pasta negra», d'Esperança Camps, és un relat metaliterari.

- Què és la metaliteratura? Pots posar exemples d'altres llibres on predomini la metaliteratura?

Les obres que parlen del procés de la creació literària o de la pròpia literatura són metaliteratura. Pel que fa als exemples, la resposta és oberta.

- L'obra s'estructura en un sol paràgraf. T'ha costat llegir-lo o en canvi creus que flueix molt bé?

Resposta oberta, tot i que s'hauria de remarcar que flueix bé.

- Quina sensació t'ha provocat trobar-te un relat escrit en segona persona, un punt de vista que no és gens habitual?

Crea una sensació d'inquietud, com si el lector estigués formant part del conte.

- Malgrat que l'escriptor protagonista vol allunyar-se dels tòpics de la novel·la negra, creus que ho aconsegueix?
No, perquè tots els tòpics hi van apareixent, ni que sigui per intentar rebutjar-los.

9. «El dia que vaig perdre el món de vista» és el relat d'Empar Fernández...

- El relat comença *in extrema res*. Altres formes de construir un relat són *in principia res* i *in media res*.
Pensant en el conte que acabes de llegir, què creus que volen dir aquests termes?

<i>In extrema res</i>	Vol dir que el conte comença pel final, que mostra el personatge al final dels fets i després reconstrueix el que ha passat perquè hagi arribat fins aquí.
<i>In principia res</i>	El relat es construeix des del començament fins al final, que ha passat perquè hagi arribat fins aquí.
<i>In media res</i>	El conte es construeix des del començament fins al final, però començant pel mig. La informació del que ha passat abans, és a dir, al principi, ens és servida mitjançant analepsis, és a dir, <i>flashbacks</i> .

- El relat parteix d'un malentès, d'una situació forçada que només al final de tot veiem com es resol. Hi ha, indubtablement, un punt d'humor, potser per desdramatitzar una situació molt complicada i tensa.
Podeu escriure alguna situació que hagueu viscut, en què un malentès hagi provocat una situació còmica o tensa? (Si no n'heu viscut cap és el moment de poder inventar-la i demostrar les vostres dots de narrador). **Resposta oberta.**

10. «Un reflex a la mirada», de la Susana Vallejo, amb aquests personatges devoradors de cossos entronca a la perfecció amb el gènere de terror gòtic.

- Creus que l'autora d'alguna manera anticipa el final i el podem preveure?
La pregunta admet múltiples respostes, però haurien de predominar les afirmatives.

- Al final aquest relat ens mostra que el caçador és el caçat, un fet que es produeix a la natura amb la figura del pregadéu. Aquest insecte és molt curiós: quan el mascle es pensa que ha fet la seva gran conquesta sexual no sap que la femella se l'acabarà cruspint. Així doncs, el que us proposem és que traceu els paral·lelismes entre els dos personatges del conte de forma que en

Femella de pregadéu devorant el mascle.

Font: [Wikimedia Commons](#)

puguem veure les simetries:

Què tenen en comú?	A tots dos els agrada el gust de la carn humana.
Quins elements de matar apareixen a les dues cases?	Una col·lecció de ganivets, un hule, un plàstic protector per a matalassos.
Quins mètodes fan servir per aconseguir les seves víctimes?	Seduir-los amb paraules dolces, lloant-ne aspectes concrets de l'aspecte físic, anant a sopar...

■ I per acabar, esperàveu aquest final?

11. «L'home del mirall», de Susana Hernández, recrea el cas del trastorn de personalitat, en una clara al·lusió a un llibre clàssic, *Doctor Jekyll i Mr Hyde*, de Robert Louis Stevenson.

■ En aquest relat veiem com funciona una petita comissaria. Us semblen realistes els personatges i els seus mètodes d'investigació?

Resposta oberta.

■ Quina sensació us transmet el fet que el relat estigui ambientat en un lloc tan concret com Puigcerdà i la Cerdanya?

La resposta és oberta. Es pretén que l'alumne s'adoni que ambientar el relat en un lloc concret fa més propera la trama i, per tant, el lector viu més la història.

12. «Nit d'aniversari», de Marta Banús, és un conte ben inquietant...

■ Quin efecte provoca aquest narrador en primera persona tan implicat?

■ La sorpresa esclata quan sabem que la nena narradora només té onze anys. Com ho valoreu? Creieu que és possible que fes totes les accions que fa?

■ Creus que ella ha mort el pare? Justifiqueu la resposta.

Les tres preguntes admeten respostes obertes. La primera resposta hauria d'anar al voltant de la proximitat que atorga aquest narrador, que fa que la història ens sigui molt propera, molt interessant. La segona resposta hauria de tenir en compte la sorpresa que provoca aquest descobriment, i hauríem de pensar que sí, que en situacions límit qual-sevol és capaç de tot. La tercera sí que és de resposta totalment oberta, perquè al relat queda a l'aire i cadascú pot pensar el que vulgui, però ho ha de justificar.

13. Laura Díaz-Roig ens ofereix amb «Ella» un relat molt canònic...

■ Quins trets principals de la novel·la negra podem trobar en aquest conte?

Ambientació urbana, personatges marginals, crítica social.

- Com creus que funciona l'aparició de l'element urbà?
Resposta oberta, però hauria d'explicar que transmet una sensació de realitat, de versemblança, i que fa el conte més proper.

14. «El senyor Delcroix», de Mònica Batet, és un relat inquietant.

- El conte queda amb un final més o menys obert. Quina sensació et provoca com a lector?

Resposta oberta. No podem suggerir una resposta esperada, perquè el conte pot crear una sensació diferent en cada lector, i fins i tot en cada lectura que en faci una mateixa persona. Per això, caldria demanar a l'alumne que argumenti la seva resposta en elements textuais.

- Com que aquest relat és complicat des de molts punts de vista, potser una manera de poder esbrinar què passa realment és clarificar els elements objectius.

Contesta les preguntes tal com faria un bon detectiu i intenta tornar a narrar la història de manera objectiva.

1. Qui és el protagonista?

El senyor Delcroix, un home que suposadament cada any marxa de viatge durant una temporada llarga.

2. Qui són els personatges secundaris?

La família que li cuida el gat quan ell és fora.

3. On es desenvolupa l'acció, quins són els escenaris?

L'acció es desenvolupa a l'escala de veïns, però també hi apareixen com a escenaris les ciutats europees que visiten els protagonistes.

4. En quin moment transcorre la història?

Al llarg de diversos anys.

5. Què passa en aquest conte, quin és el tema i quin es l'argument?

El tema és la desaparició misteriosa del senyor Delcroix. L'argument narra primer la relació entre el senyor Delcroix i la família del narrador, a continuació informa de la desaparició del personatge i del fet misteriós que ningú més a l'escala el coneix. També explica que la família el busca per diverses ciutats europees. EL conte acaba amb la seva reaparició, igualment misteriosa.

6. Com ens dóna la informació, l'autora?

De manera cronològica i des del punt de vista de la família, que el veu arribar i anar-se'n.

7. Per què creus que ho narra d'aquesta manera?

Resposta oberta. S'espera que l'alumne s'adoni que el relat busca posar el lector en el lloc d'un dels membres de la família i empatitzar amb la vivència que hauria tingut.

15. «De vegades, l'atzar» és el conte d'Anna Maria Villalonga, que tanca l'antologia.

- Com crea l'autora la justificació per a la venjança de la narradora?

Resposta oberta. La justificació es basa en una explicació de les vexacions anteriors, les que va patir de petita.

16. Ara que hem arribat al final del recull, pensa dos criteris de comparació i classifica els relats d'acord amb aquests criteris.

Resposta oberta. Podem suggerir que tinguin en compte l'ambientació (utopies, distòpies, costumisme...), el clima que generen (inquietants, plàcids, irònics), el ritme (thrillers...)... En aquesta activitat, l'esforç cognitiu més destacat rau a concretar els criteris de comparació, més que no pas a fer la classificació posterior.

UN CONTE PER TRACTAR EN PROFUNDITAT: «UN MORT A LA CUINA»

- Abans de començar la lectura convé que coneguem una mica l'escriptora. En la vida de Núria Cadenes, que no ha estat gens fàcil, hi ha una constant que és l'escriptura. Busqueu informació sobre l'autora que complementi la que apareix al llibre i entre tota la classe conformeu una visió general del personatge.
Resposta oberta. S'espera que els alumnes es documentin sobre la militància política de l'escriptora i la seva experiència de la presó.
- Recorda que per a aquest conte també has d'emplenar la fitxa de l'[Anex 2](#).

Ara sí, ara ja podem entrar en profunditat en el conte:

- Creieu que Dolmeric és un poble real?
És un poble fictici.
- Tant si és real com si és inventat, què en sabem després de llegir aquest relat?
Hi viuen 500 habitants, els veïns parlen poc amb la premsa, el mort era un cacic important de la contrada, hi ha conreus de vinya i olivera, una escola, una cooperativa, un taller mecànic, un forn i una piscina. Té mil anys d'història.
- Quins són els principals personatges que apareixen a la narració i què en sabem?
Hi ha l'inspector, de caràcter fort, adust, preocupat. Renega quan cal. Desendreçat i enfeinat. No en sabem el nom. El segon personatge és la vídua, Verònica Vilamitjana, enamorada del seu marit, venjadora, convençuda de la seva acció. El tercer personatge és en RR. Periodista, íntegre i alhora decebut per la feina. Cal destacar que no sabem res de l'aspecte físic dels personatges i així i tot els podem imaginar perfectament.
- Com els descriu l'autora?
No els descriu físicament, sinó que deixa que els imaginem. El que importa és com parlen i les seves reaccions.
- En aquest relat, com és la relació del periodista que han enviat a fer el reportatge especial amb els seus companys? Per què?
És una relació de camaraderia. Ell és un veterà i els altres el respecten i l'ajuden.
- Com creus que l'autora utilitza el recurs de la descripció? Et pots fer a la idea de com són el poble i els escenaris principals on passen els fets?
Són descripcions molt curtes, molt precises. Quasi sempre funcionen per acumulació de mots i no per sintagmes sencers. Dóna la sensació de rapidesa i alhora és capaç d'evocar-ho tot molt bé.
- En el conte la solució es precipita al final. Quina sensació us ha provocat llegir-lo?
Resposta oberta. Hauria de tenir a veure amb el descobriment que l'ho-

me assassinat en realitat és un pederasta que ha violat la pròpia filla.

- Pel que fa a l'estil, en el conte hi ha una predomini de les frases molt curtes, que marquen l'estil del llibre.
 - Quin efecte creus que crea en el lector?
Resposta oberta. Probablement l'alumne esmentarà la sensació de relat fred, sense valoracions emotives. Es pot comentar que aquest to asèptic ajuda a rebre el desenllaç (l'assassina és la dona) en el mateix to desapassionat.
 - I l'ús de paraules i expressions dels registres menys formals?
La presència de la parla col·loquial marca clarament la diferència entre la veu narradora, objectiva i freda, i la veu de les persones que opinen sobre el fet.
 - La Núria Cadenes és catalana, però fa molts anys que viu al País Valencià: hi heu detectat alguns trets dialectals propis d'aquella zona geogràfica?
No hi ha trets dialectals propis del País Valencià. En canvi, sembla que l'autora ubica de manera subtil el conte en algun poble on es parla el català oriental, com indica una de les expressions: "pot pas ser".
- Amb tots els elements que heu recopilat, us proposam una activitat diferent: imagineu que finalment la policia ha detingut la dona i l'acusa d'haver mort el marit i escenifiqueu un judici amb un jurat popular. Algú ha de fer d'acusada, algú d'advocat defensor, algú de fiscal, i hi ha d'haver el jutge i el jurat. Feis el judici i traieu-ne les conclusions (la resta de membres de la classe poden ser els testimonis). En podeu fer una petita obra de teatre.
- Tenint en compte la informació que has aconseguit sobre l'autora, penses que el relat es pot considerar de denúncia social? Quin seria el referent que denunciaria?
Es pretén que els alumnes vegin que l'autora aprofundeix en el component de gènere que ja de per si té aquest recull, que denuncia la violència sexual, concretament la que té lloc en el si de la família. En aquest sentit, seria un conte de denúncia social, en la línia feminista del llibre.

DESPRÉS DE LLEGIR

ACTIVITATS GLOBALES RELACIONADES AMB ÀREES NO LINGÜÍSTIQUES

1. Al conte de Margarida Aritzeta amb què s'obre el recull, sembla fàcil trobar un boc expiatori en els immigrants albanesos.
 - Creieu que som una societat racista? Justifiqueu la vostra resposta i discutiu les vostres opinions en un debat.
Resposta oberta.
2. Al conte de Teresa Solana apareix un espia que trenca tòpics, en primer lloc per la seva orientació sexual.
 - Creieu que la informació que ens aporta pot ser certa i que hi ha un lobby homosexual que controla determinades informacions?
Resposta oberta.
 - Tradicionalment els espies i els detectius privats els teníem associats a paradigmes d'homes i dones durs i molt masculins o molt femenins. Us ha sorprès la caracterització homosexual de l'espia? És un acte de normalitat que s'hauria de produir més sovint en la narrativa de gènere?
Tot i que les respostes poden ser obertes, a la segona pregunta sí que s'hauria de manifestar una certa sorpresa per la presència d'un espia homosexual.
3. Un dels debats més interessants dels darrers temps és el paper que ocupen a la nostra societat les persones grans. Moltes de vegades se les margina sense tenir en compte la seva experiència. En canvi, l'assassina del conte de Maria Mercè Roca és una anciana que es dedica a eliminar la gent que molesta.
Seria interessant obrir un debat responent les preguntes següents:
 - Quin creis que és el paper que han d'ocupar les persones grans en la nostra societat?
 - Creis que hi ha moments en què s'està allargant innecessàriament la vida de persones que en una altra època ja haurien d'haver traspassat i que potser viuen més temps però sense qualitat de vida?
Resposta oberta.
4. Al conte de Núria Cadenes apareixen uns periodistes veterans i desencantats amb la seva professió. I al conte de Laura Díaz-Roig els periodistes que hi surten es limiten a donar la versió oficial dels fets.
 - Com us informeu habitualment?
 - Creieu que estam assistint a una crisi del periodisme? Si responeu que

sí, quins elements socials hi contribueixen? Penseu que hi té alguna cosa a veure l'auge de la informació digital?

- Dividiu la classe en grups i durant una setmana feis un seguiment d'un mitjà de comunicació i després exposau les vostres conclusions a la resta de companys. Heu de tenir en compte quin tipus de mitjà és, si creieu que la informació que es dona és objectiva o es decanta cap a posicions ideològiques concretes. Heu de mirar el pes que hi tenen les diferents seccions. Seria interessant combinar diferents mitjans, premsa escrita, ràdio, televisió, premsa on-line i en diferents idiomes: català, castellà, anglès i francès.

Respostes obertes. La proposta de treball parteix d'una reflexió sobre la font d'informació que fa servir l'alumne i/o la seva família i d'una segona reflexió més en profunditat sobre la crisi del periodisme i els factors que l'han provocat. A continuació l'activitat porta a una petita investigació sobre les característiques dels mitjans de comunicació i la seva objectivitat.

5. En el relat d'Empar Fernández la dona protagonista reacciona així després de rebre constantment agressions del seu company.

- On creis que comença la violència de gènere?
- Com classificaríeu els insults en una relació de parella?
- Creieu que encara som en una societat eminentment masculinista?
- Justifiqueu les vostres respostes.

Activitat de resposta oberta, tot i que s'ha d'alertar que qualsevol agressió (i un insult és una agressió) és violència de gènere i s'ha de tallar de soca-rel.

6. En el relat de Susana Hernández la inspectora en cap de Puigcerdà és una dona.

- Creieu que és habitual?
No. No és habitual.
- Com s'estructuren els Mossos d'Esquadra? Podeu trobar tota la informació sobre els Mossos d'Esquadra en aquest [enllaç](#).

7. A la novel·la negra espanyola hi ha un detectiu molt singular que és el Pepe Carvalho que, creat per Manuel Vázquez Montalbán, és mou habitualment pel barri del Raval, com també l'inspector Méndez, creat per Francisco González Ledesma. A les novel·les negres catalanes dels anys vuitanta i noranta aquesta geografia també era molt present.

Consulteu aquesta [pàgina](#) de l'Ajuntament de Barcelona i a continuació feu les tasques següents:

Respostes obertes.

- Elaboreu un mapa i situeu-hi els carrers que esmenta Laura Díaz-Roig

en la seva narració. Podeu treballar sobre un mapa imprès o bé fer-ho de forma digital amb una [aplicació de geolocalització](#).

- Què en sabeu, de la història del Raval? Investigau-ho en grups de quatre i creau un breu text (que després us pot servir per fer-ne una lectura dramatitzada o una petita representació teatral) que passi en aquests carrers i on aparegui com a mínim un detectiu privat o una detectiu privada.
- Investigau altres detectius famosos de la novel·la negra catalana, com Pepe Carvalho, i de les sèries de televisió.
- KMM (Kubala, Moreno i Manchón) és una sèrie televisiva de producció catalana que narra el dia a dia d'una agència de detectius. Per això comparteix molts dels trets de la novel·la negra que hem vist en aquest dossier, tot i que no se cenyeix al cent per cent a les convencions del gènere.

Mireu un o més episodis d'aquesta [sèrie](#) i a continuació identifiqueu quines característiques corresponen al gènere negre i de misteri i quines no. **Resposta oberta.** A tall d'exemple, algunes característiques identificables són:

Característiques de la novel·la negra	Característiques que difereixen de la novel·la negra
Es manté la intriga sobre qui ha comès el delicte fins al final de l'episodi.	Els casos que investiguen sovint no tenen a veure amb fets delictius sinó amb problemes de la vida quotidiana: desaparicions, infidelitats...

8. El relat d'Anna Maria Villalonga parla de les tortures i humiliacions d'una professora a les seves alumnes. I és que el sistema educatiu ha canviat molt.
- Entrevistau els vostres pares o familiars més grans sobre com era l'ensenyament escolar quan ells anaven a classe.
- Resposta oberta.**

ACTIVITATS PER COMPARTIR LA LECTURA

La majoria d'activitats d'aquesta secció s'han plantejat com si es tractés d'un club de lectura. Per tant, parteixen sobretot de preguntes per reflexionar a partir de la lectura.

Recomanem que el docent prepari el club de lectura amb l'ajut de guies com per exemple *El club de lectura*, de J.Portell.

1. Diuen que les dones són menys escabroses a l'hora d'explicar els seus crims (amb excepcions). Us molesten o us atrauen les escenes de violència en un text literari?
2. A *Elles també maten* hem vist relats escrits en primera persona i en tercera persona, que són les formes habituals de narrar en la novel·la negra, però també n'hi ha un en segona. Què us resulta més atractiu i més còmode a l'hora de llegir els texts?
3. Moltes de les assassines dels relats actuen per venjança, perquè hi ha hagut maltractes anteriors, o violacions, o perquè els personatges simplement molestaven. Heu pensat en algun cas que la víctima es mereixia la mort? Com heu empatitzat amb els diferents assassins?
4. Us inquieta l'ús de la segona persona? Provau d'escriure un petit relat amb aquesta forma verbal.
5. Algunes de les autores no amaguen influències de títols clàssics com *Dràcula* o *Doctor Jekyll i Mister Hyde*. Les havíeu detectades? Us agraden aquests llibres clàssics? Quins són els vostres preferits?
6. En el conte de la Laura Díaz-Roig la identificació dels espais és molt important. Us agrada que l'acció passi en un lloc identificable i proper o més aviat us molesta? Per què?
7. El conte de la Mònica Batet ens planteja un dubte important: Què sabem dels nostres veïns? Creieu que estem avançant de cap a una absoluta individualització de la societat? Això és bo o és dolent?
8. En el següent [enllaç](#) trobareu un exemple d'una bona ressenya en forma de vídeo feta per un lector de més o manco la vostra edat. I nosaltres us volíem proposar que féssiu la vostra pròpia ressenya en format vídeo d'*Elles també maten*. Pengeu-la al [YouTube](#) i informeu-vos amb els vostres professors dels concursos i activitats que es preparen amb aquestes activitats!
Respostes obertes. Podem veure exemples de *booktubes* en aquesta notícia de TV3.

BIBLIOGRAFIA³

Llibres

BENNASAR, Sebastià. *Pot semblar un accident*. Barcelona: Meteora, 2011.

COMA, Xavier. *Temes i autors de la novel·la negra: De la Sèrie Noir a la Cua de Palla*. Barcelona: Edicions 62, 1994.

MARTÍN, Àlex. *Catalana i criminal*, Palma: Documenta Balear, 2006.

Recursos en xarxa

Sobre la novel·la negra contemporània és molt recomanable el blog de la professora de la UB Anna Maria Villalonga, *A l'ombra del crim*, amb una immensa quantitat de ressenyes i articles: <http://alombradelcrim.blogspot.com.es/>

També és clau el directori negre de la Biblioteca La Bòbila, de l'Hospitalet de Llobregat: <http://generenegre.blogspot.com.es/>

Sobre les autores:

Margarida Aritzeta: http://www.escriptors.cat/autors/aritzetam/pagina.php?id_sec=91

Teresa Solana: http://ca.wikipedia.org/wiki/Teresa_Solana_i_Mir

Carme Torras: http://www.iri.upc.edu/people/torras/raco_literari/

Maria Carme Roca: <http://www.mcarmeroca.cat/>

Núria Cadenes: http://www.escriptors.cat/autors/cadenesn/pagina.php?id_sec=3348

Esperança Camps: http://www.escriptors.cat/autors/campse/pagina.php?id_sec=835

Empar Fernández: <http://escritoras.com/escritoras/Empar-Fernandez>

Susana Vallejo: <http://www.susanavallejo.com/>

Susana Hernández: <http://susanahernandez.wordpress.com/>

Marta Banús: <http://www.grup62.cat/autor-marta-banus-riba-000055494.html>

Mònica Batet: http://ca.wikipedia.org/wiki/M%C3%B2nica_Batet_Boada

³ Darrera consulta de les pàgines citades en la bibliografia i de les pàgines enllaçades al llarg del dossier: 17 de novembre de 2014.

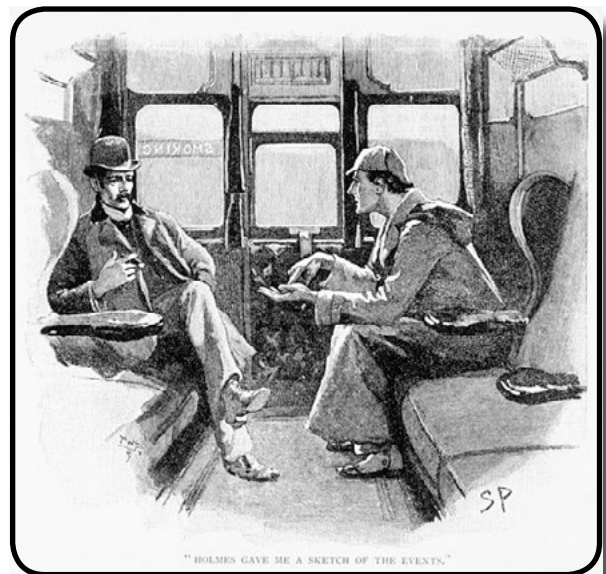
ANNEX 1

La novel·la negra i policíaca, una breu introducció al gènere

Es considera novel·la negra, també anomenada policíaca, aquella en què s'ha comès un crim i es fa una investigació per descobrir l'assassí. Segurament molts de vosaltres heu llegit o vist alguna obra de gènere negre, però potser no sabeu que aquestes novel·les tenen un origen concret: el llibre *El misteri del carrer de la Morgue*, escrit per [Edgar Allan Poe](#) el 1841. Es tracta d'un conjunt de relats de misteri que comença el que denominam la novel·la criminal, on inspectors de policia o investigadors privats aconseguen esbrinar qui és el responsable del crim, el robatori o la maldat que sigui.

En pocs anys aquesta literatura va aconseguir una bona qualitat literària. El 1887 va néixer un personatge que tots coneixeu, Sherlock Holmes, sortit de la ploma de [Sir Arthur Conan Doyle](#).

Aparegut per primer cop a *Estudi en escarlata* (1887), el detectiu en total va protagonitzar fins a quatre novel·les i 56 relats i és un dels pocs personatges als quals els seus seguidors van obligar a ressuscitar: Conan Doyle el matava en una de les seves aventures però el públic no li ho va perdonar: fins a 20.000 persones es van donar de baixa de la publicació on apareixien les seves aventures, i al final l'autor el va tornar a la vida.

Sherlock Holmes i el doctor Watson en una il·lustració de l'època. Font: [Wikimedia Commons](#)

Aquest tipus de novel·lística es caracteritzava per tot un seguit de trets:

- Importància de descobrir **qui** és el responsable del crim.
- Poca crítica social
- Ambients socials de classe mitjana alta o alta (burguesia i aristocràcia)
- Molta importància dels diàlegs
- Detectius privats molt observadors i llestos, quasi sobrenaturals
- Girs narratius i pistes proves amagades

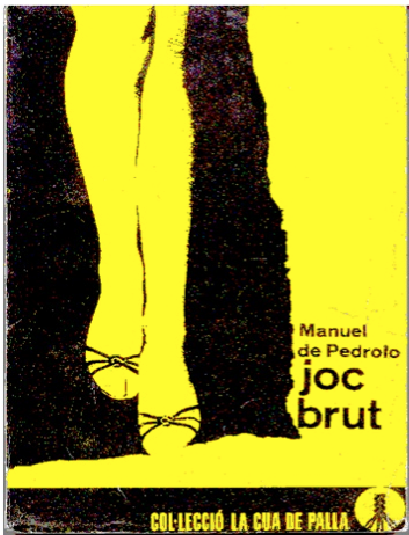
El gènere va evolucionar i el 1929 es va publicar la primera novel·la negra pròpiament dita, *Collita roja*, de [Dashiell Hammett](#). *Collita roja* es va publicar per primer cop en un *pulp*. Els pulps eren revistes de molt baix cost on es publicaven normalment sèries d'aventures sobre la conquesta de l'Oest, de l'Àfrica

El Falcó Maltès, de Dashiell Hammet, publicat al Pulp *Black Mask*.

I a casa nostra? Doncs tot i que abans de la Guerra Civil hi va haver algunes provatures, va ser [Rafel Tasis](#) qui el 1954 va publicar la primera novel·la negra en català, *La Bíblia valenciana*. Des de llavors, han conreat el gènere autors ben diversos i d'arreu dels territoris de parla catalana.

[Manuel de Pedrolo](#) es pot considerar el veritable pare de la novel·la negra en català, amb títols com *Joc brut* i amb la fundació de la [col·lecció La Cua de Palla](#), amb la característica coberta groga i negra.

o de l'espai. En aquesta mena de publicacions és on varen néixer personatges tan cèlebres com Tarzan o Flash Gordon, per exemple. Quan la conquesta de l'Oest s'acaba, les grans ciutats i els crims que s'hi cometen passen a ser un escenari de primer ordre i així neix la novel·la negra tal com la coneixem en la seva forma clàssica.

Ara, a més a més de saber qui era el criminal, també ens preguntàvem per què allò havia pogut passar en una societat concreta:

- Detectius solitaris i bons investigadors, però no sobrehumans (tot i que reben pallisses i se'n refan molt de pressa).
- Històries urbanes, ambientades a la gran ciutat, que passa a ser també protagonista del relat.
- Crítica social.
- Canvia la pregunta: ja no es tracta de saber qui és l'assassí, sinó d'entendre per què en una societat determinada es produeix un crim.

Potser ja heu llegit alguns d'aquests autors, perquè també varen escriure per a joves: és el cas de [Jaume Fuster](#), que va publicar *Anna i el detectiu*, o l'incombustible Andreu Martín, que juntament amb Jaume Ribera va crear el personatge [Flanagan](#) i més endavant la Wendy, una moxa d'esquadra ben eixerida.

Sigui com sigui, el que us podem assegurar és que en català no tenim res a envejar a les altres llengües, perquè els nostres escriptors de novel·la negra són molt bons i, si cal matar, maten.

ANNEX 2

Fitxa per analitzar el conte

Títol
Argument
Personatge/s principal/s:
Tema/es
Quin creieu que és l'objectiu del conte?
Us sembla que el relat és versemblant?

[Retorn a la guia didàctica](#)